

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başvuru Numarası : 2014/13694

Karar Tarihi : 11/3/2015

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehmet Reşat GÜVENİLİR

Vekili : Av. Mehmet Ali KIRDÖK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, hakkında kesinleşen mahkûmiyet kararına ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurduğunu, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile (3) numaralı fıkrasının (c) bendinin ihlal edildiğine karar verilmesi üzerine 19/7/2010 tarihinde yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurduğunu, Mahkemece yeniden yargılama yapılarak verilen kararın Yargıtay tarafından 9/7/2014 tarihinde onandığını, hukuka aykırı delillere dayalı olarak gerekçesiz şekilde karar verildiğini, yargılamanın yenilenmesi davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, yeniden yargılama yapılmasını ve tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 15/8/2014 tarihinde İstanbul 13. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 23/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında şüpheli E.A yakalanmış, anılan şüphelinin, başvurusunun

TKEP/L örgütünün merkez komite üyesi olduğunu belirtmesi ve 30/4/1996 tarihinde kendisiyle birlikte Yenimahalle tren istasyonunda örgütsel buluşması olduğunu ifade etmesi üzerine, başvuru anılan tarihte üzerinde sahte nüfus cüzdanı ve sürücü belgesi ile yakalanarak gözaltına alınmış, 14/5/1996 tarihinde tutuklanmıştır.

6. Başvuru ve diğer on sanık hakkında, İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığının 12/8/1996 tarih ve E.1996/978 sayılı iddianamesi ile "*anayasal düzeni zorla değiştirmeye teşebbüs etmek*" suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

7. İstanbul 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesince yapılan yargılamada, 8/10/1999 tarihli duruşmada, başvuru ve müdafii, başvuruçunun örgüt üyesi olduğunu, ancak örgütü sevk ve idare ettiğine dair delil bulunmadığını, örgüt üyeliğinden ceza verilmesi yönündeki savcılık mütalaasına katıldıklarını bildirmişlerdir.

8. Mahkeme, 12/11/1999 tarih ve E.1996/346, K.1999/450 sayılı kararı ile başvuruçunun mahkûmiyetine karar vermiştir.

9. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 26/3/2001 tarih ve E.2000/2551, K.2001/891 sayılı ilâmiyle bozulmuştur.

10. Bozma ilâmına uyularak yapılan yargılama İstanbul 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi, 6/5/2003 tarih ve E.2001/145, K.2003/106 sayılı kararı ile başvuruçunun yasa dışı TKEP/L terör örgütünün üyesi olduğu, 1992-1995 yılları arasında örgütün kongresine katıldığı ve bu örgütün merkez komite üyeliğine seçildiği, 30/4/1996 tarihinde yakalandığında da örgütün merkez komite üyesi olduğu, başka dosya sanıklarının dava dosyası içine alınan beyanlarına göre de sanıklar tarafından gerçekleştirilen fiillerde başvuruçunun örgütün merkez komite üyesi olarak hareket ettiği gerekçesiyle müebbet ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

11. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 1/12/2003 tarih ve E.2003/1915, K.2003/2142 sayılı ilâmiyle onanmıştır.

12. Başvuru, yargılama süresinin makul süreyi aştığını, gözaltında tutulduğu sırada avukat yardımından faydalandırılmadığını, diğer sanıkların işkence ile elde edilen tanıklıklarına dayalı olarak mahkûmiyet kararı verildiğini, yasadışı yollarla elde edilen delillere dayalı hüküm kurulduğunu ve masumiyet karinesinin göz ardı edildiğini ileri sürerek, Sözleşme'nin 3. ve 6. maddelerinin ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e başvuruda bulunmuştur.

13. AİHM, 13/10/2009 tarih ve 16486/04 sayılı kararı ile başvuruçunun İstanbul 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde örgüt üyesi olduğunu kabul ettiğini, ancak suçlamaları reddettiğini, Mahkemece, bulunan silahlar, sanık tespiti hakkında yürütülen kovuşturmalar, kişi teşhis tutanakları, yüzleştirme tutanakları, bilirkişi raporları ve diğer sanıkların beyanları ışığında değerlendirilme yapıldığını belirtmiş, başvuruçunun ihlal iddialarını inceleyerek, yargılama süresinin makul olduğunu ve bu konuda aynı dava dosyasına ilişkin olarak daha önce verilen kararlardaki gerekçelerin geçerli olduğunu, başvuruçunun gözaltında bulunduğu sırada avukat yardımından faydalandırılmadığını, başvuruçunun polise verdiği ifadesinin mahkûmiyetinde kullanılması nedeniyle avukata erişim hakkına getirilen kısıtlamalardan bizzat etkilendiğinin açık olduğunu, ancak gözaltında tutulduğu sırada avukata erişememesinin daha sonraki yargılama üzerinde etkisinin olup olmadığını ilgili Mahkemece değerlendirilmesi gerektiğini, başvuruçunun yargılama süresince delillere itiraz etme fırsatı bulduğu anlaşılmışsa da gözaltında tutulduğu sırada avukat desteği alamamasının savunma hakkını telafi edilemeyecek şekilde olumsuz etkilediğini, başvuruçunun beş suç ortağının verdikleri ifadelerin kanıt olarak kullanıldığını,

ancak beş suç ortağının gözaltı sırasında kötü muamele gördüklerini, bu konu ile ilgili olarak başvuruçunun beş suç ortağının gözaltı sırasında Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı muamele gördüklerini, bu nedenle anılan maddede belirtilen haklarının ihlal edildiğinin Dağdelen ve Diğerleri/Türkiye kararında ortaya konulduğunu, başvuruçuyu ile diğer şüphelilerin gözaltına alınmalarından sonra sorumlu polisler hakkında açılan ceza davasının zamanaşımından düştüğünü, dolayısıyla başvuruçunun gerçekten zorlayıcı şartlar altında suçlanıp suçlanmadığının aydınlatılmadığını, ayrıca DGM tarafından verilen kararda, başvuruçunun suç ortaklarına yapılan kötü muamele nedeniyle polis memurları hakkında Ağır Ceza Mahkemesine açılan davanın değerlendirilmediğini, DGM önünde yapılan yargılamanın hakkaniyetten yoksun olduğunu belirterek, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile bağlantılı olarak (3) numaralı fıkrasının (c) bendinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

14. Başvuruçuyu dışında diğer sanıklar E.A. için ise E.Ç. ve S.Ö.'nün, Sözleşme'nin 3. ve 6. maddelerinin ihlal edildiği iddialarıyla başvuruları üzerine AİHM, 25/11/2008 ve 2/12/2008 tarihli kararları ile Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile (3) numaralı fıkrasının (c) bendinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

15. Sanık E.Ç. 1/7/2009 tarihinde, sanık S.Ö. 20/11/2009 tarihinde ve sanık E.A. 25/2/2010 tarihinde İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesine başvurarak, AİHM kararları doğrultusunda yargılamanın yenilenmesine karar verilmesini talep etmişler, bu talepler kabul edilerek Mahkemenin E.2009/264 sayılı dava dosyasında yeniden yargılamaya başlanmıştır.

16. Başvuruçuyu, 19/7/2010 tarihinde İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesine başvurarak, AİHM kararı doğrultusunda yargılamanın yenilenmesine ve hükmün infazının ertelenmesine karar verilmesini talep etmiş, bu talep kabul edilerek Mahkemenin E.2010/306 sayılı dava dosyasında yeniden yargılamaya başlanmıştır.

17. Mahkeme, 1/2/2011 tarih ve E.2010/306, K.2011/13 sayılı kararı ile Mahkemenin E.2011/306 sayılı dava dosyası ile E.2010/264 sayılı dava dosyası arasında hukuki ve fiili irtibat bulunduğu gerekçesiyle birleştirilmelerine, yargılamaya E.2010/264 sayılı dava dosyası üzerinden devam edilmesine karar vermiştir.

18. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi, duruşmalı olarak yaptığı yeniden yargılama sonunda, 14/5/2013 tarih ve E.2009/264, K.2013/119 sayılı kararıyla AİHM kararı doğrultusunda, başvuruçuyu ve diğer sanıkların kolluk aşamasında alınan beyanlarının delil olarak değerlendirilmediğini belirterek, dosyada bulunan eylem evrakları, arama ve yakalama tutanakları, arama sonucunda ele geçirilen silahlar ve patlayıcı maddeler, sahte kimlikler ve örgütsel dokümanlar, ekspertiz raporları, mağdur beyanları ve teşhis tutanakları ile doğrulanan fiiller dikkate alınarak, başvuruçuyu ile diğer sanıkların, kolluk beyanları dışındaki diğer delillerle cezalandırılmalarının mümkün ve zorunlu olduğu gerekçesiyle yargılamanın yenilenmesine konu edilen 6/5/2003 tarihli hükmün onaylanmasına karar vermiştir.

19. Temyiz üzerine, Yargıtay 9. Ceza Dairesi, duruşmalı yapılan temyiz incelemesi sonunda, 30/6/2014 tarih ve E.2014/4421, K.2014/7953 sayılı ilâmiyle, AİHM'in kararlarında gösterilen ve Sözleşme'nin 3. ve 6. maddeleri kapsamında kalan ihlal nedenleri de nazara alınarak yapılan yargılamaya ve toplanan delillere göre, hükümlülerin suçunun sübutu kabul, olay niteliğine ve kovuşturma sonuçlarına uygun şekilde vasfı tayin edilmiş, savunmaları inandırıcı şekilde reddedilmiş ve incelenen dosyaya göre verilen hükümde bir isabetsizlik görülmemiş olduğundan hükmün onanmasına karar verilmiştir.

20. Karar, başvuruçuya 12/8/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

21. Başvuruçuyu, 15/8/2014 tarihinde yapılan bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

22. 1/3/1026 tarih ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun "Devlet Kuvvetleri Aleyhinde Cürümler" başlıklı 146. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanununun tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük Millet Meclisini iskata veya vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs edenler, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkum olur."

23. Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendi şöyledir:

"1. Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir. Karar aleni olarak verilir. Ancak, demokratik bir toplum içinde ahlak, kamu düzeni veya ulusal güvenlik yararına, küçüklerin çıkarları veya bir davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde veyahut, aleniyetin adil yargılamaya zarar verebileceği kimi özel durumlarda ve mahkemece bunun kaçınılmaz olarak değerlendirildiği ölçüde, duruşma salonu tüm dava süresince veya kısmen basına ve dinleyicilere kapatılabilir.

...

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

...

c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddi olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;

..."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 11/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 15/8/2014 tarih ve 2014/13694 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu, İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 30/4/1996 tarihinde gözaltına alındığını ve 14/5/1996 tarihinde tutuklandığını, "anayasal düzeni zorla değiştirmeye teşebbüs etmek" suçundan hakkında açılan kamu davası sonunda İstanbul 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesince mahkûmiyet kararı verildiğini ve kararın Yargıtay tarafından onandığını, AİHM'e yaptığı başvuru üzerine Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile (3) numaralı fıkrasının (c) bendinin ihlal edildiğine karar verildiğini, 19/7/2010 tarihinde İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesine başvurarak yargılamanın yenilenmesini talep ettiğini, Mahkemece duruşma açılarak yapılan yargılama sonunda 14/5/2013 tarihinde, İstanbul 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi kararının onaylandığını, temyiz üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesince hükmün onandığını, hukuka aykırı delillere dayalı olarak karar verildiğini, soruşturma sırasında avukat yardımından yararlandırılmadığını ve işkence ile elde edilen delillere dayalı olarak hüküm kurulduğunu,

AİHM kararına rağmen önceki delillerle edilebilir delillere göre mahkûmiyet kararı verildiğini, Mahkemece, AİHM kararı ile ihlal bulunan önceki karardaki gerekçelere göre hüküm kurulduğunu, yeni kanıt araştırması yapılmadığını, yeniden yargılamanın önceki yargılamadan tamamen bağımsız bir yargılama olduğu halde önceki yargılamaya göre hüküm kurulduğunu, Mahkemece işkence ile alınan kanıtların değerlendirme dışında tutulduğu belirtilmesine rağmen bu kanıtların dosyada fiziki varlığını devam ettirdiğini, Mahkemede dinlenmeyen ve soru sormadıkları başka dosya sanıklarının beyanlarının aleyhe değerlendirildiğini, devlet güvenlik mahkemeleri ile özel yetkili mahkemelerin kaldırılmasına rağmen, bu mahkemelerde yapılan yargılama sırasında toplanan ve kullanılan delillerin değerlendirilmesinin hukuka uygun olmadığını, yeniden yargılama sonunda verilen karar ile Yargıtay onama kararının gerekçesiz olduğunu, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

26. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

27. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

28. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

29. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyumsuzlukla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durum kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

30. Başvuru konusu olayda başvuru, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesince yeniden yargılama sonunda, AİHM kararı ile ihlal bulunan önceki karardaki gerekçelere göre hüküm kurulduğunu, yeni kanıt araştırması yapılmadığını, yeniden yargılamanın önceki yargılamadan tamamen bağımsız bir yargılama olduğu halde önceki yargılamaya göre hüküm kurulduğunu, Mahkemece işkence ile alınan kanıtların değerlendirme dışında tutulduğu belirtilmesine rağmen bu kanıtların dosyada fiziki varlığını devam ettirdiğini, Mahkemede dinlenmeyen ve soru sormadıkları başka dosya sanıklarının beyanlarının aleyhe değerlendirildiğini, devlet güvenlik mahkemeleri ile özel yetkili mahkemelerin kaldırılmasına rağmen, bu mahkemelerde yapılan yargılama sırasında toplanan ve kullanılan

delillerin değerlendirilmesinin hukuka uygun olmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Başvurucu hakkında İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığının 12/8/1996 tarihli iddianamesiyle açılan kamu davası sonunda İstanbul 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesince, 6/5/2003 tarihinde, başvurusunun yasa dışı TKEP/L terör örgütünün üyesi olduğu, 1992-1995 yılları arasında örgütün kongrelerine katıldığı ve bu örgütün merkez komite üyeliğine seçildiği, 30/4/1996 tarihinde yakalandığında da örgütün merkez komite üyesi olduğu, başka dosya sanıklarının dava dosyası içine alınan beyanlarına göre de sanıklar tarafından gerçekleştirilen fiillerde başvurusunun örgütün merkez komite üyesi olarak hareket ettiği gerekçesiyle müebbet ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 1/12/2003 tarihli ilâmi ile onanmıştır.

32. Başvurucunun, gözaltında tutulduğu sırada avukat yardımından faydalandırılmadığını, diğer sanıkların işkence ile elde edilen tanıklıklarına dayalı olarak mahkûmiyet kararı verildiğini, yasadışı yollarla elde edilen delillere dayalı hüküm kurulduğunu ve masumiyet karinesinin göz ardı edildiğini ileri sürerek, Sözleşme'nin 3. ve 6. maddelerinin ihlal edildiği iddiasıyla başvurusu üzerine AİHM, 13/10/2009 tarihli kararı ile başvurusunun İstanbul 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde örgüt üyesi olduğunu kabul ettiğini, ancak suçlamaları reddettiğini, Mahkemece, bulunan silahlar, sanık tespiti hakkında yürütülen kovuşturmalar, kişi teşhis tutanakları, yüzleştirme tutanakları, bilirkişi raporları ve diğer sanıkların beyanları ışığında değerlendirilme yapıldığını belirtmiş, yargılama süresinin makul olduğunu ve bu konuda aynı dava dosyasına ilişkin olarak daha önce verilen kararlardaki gerekçelerin geçerli olduğunu, başvurusunun gözaltında bulunduğu sırada avukat yardımından faydalandırılmadığını, başvurusunun polise verdiği ifadesinin mahkûmiyetinde kullanılması nedeniyle avukata erişim hakkına getirilen kısıtlamalardan bizzat etkilendiğinin açık olduğunu, ancak gözaltında tutulduğu sırada avukata erişememesinin daha sonraki yargılama üzerinde etkisinin olup olmadığının ilgili Mahkemece değerlendirilmesi gerektiğini, başvurusunun yargılama sürecince delillere itiraz etme fırsatı bulunduğu anlaşılıyorsa da gözaltında tutulduğu sırada avukat desteği alamamasının savunma haklarını telafi edilemeyecek şekilde olumsuz etkilediğini, başvurusunun beş suç ortağının verdikleri ifadelerin kanıt olarak kullanıldığını, ancak beş suç ortağının gözaltı sırasında kötü muamele gördüklerini, bu nedenle Sözleşme'nin 3. maddesinde belirtilen haklarının ihlal edildiğinin Dağdelen ve Diğerleri/Türkiye kararında ortaya konulduğunu, başvuru ile diğer şüphelilerin gözaltına alınmalarından sonra sorumlu polisler hakkında açılan ceza davasının zamanaşımından düştüğünü, dolayısıyla başvurusunun gerçekten zorlayıcı şartlar altında suçlanıp suçlanmadığının aydınlatılmadığını, ayrıca DGM tarafından verilen kararda, başvurusunun suç ortaklarına yapılan kötü muamele nedeniyle polis memurları hakkında Ağır Ceza Mahkemesine açılan davanın değerlendirilmediğini, DGM önünde yapılan yargılamanın hakkaniyetten yoksun olduğunu belirterek, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile bağlantılı olarak (3) numaralı fıkrasının (c) bendinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

33. Başvurucunun 19/7/2010 tarihli dilekçesi üzerine İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi, yeniden yargılama talebini kabul ederek ve duruşma açarak yargılamaya başlamıştır. Mahkemece toplam on iki duruşma yapılmış, iddianamede ileri sürülen suçlamalara ilişkin olarak başvuru ve diğer sanıkların, müdafileri huzurunda savunmaları alınmış, AİHM kararı incelenmiş, yargılamanın yenilenmesine konu dava dosyası ve içerisindeki belgeler değerlendirilmiş, Cumhuriyet Savcısının esas hakkındaki mütalaasından sonra, başvuru ve diğer sanıklar ile müdafilerine mütalaaya karşı beyanda bulunmaları için süre verilmiştir.

34. Mahkeme, başvuru ve diğer sanıklar ile müdafilerinin son savunmalarını aldıktan sonra yeniden yargılama neticesinde, 14/5/2013 tarihinde, AİHM kararı doğrultusunda, gözaltında bulunduğu sırada avukat yardımından faydalandırılmamasının başvuru savunma hakkı üzerindeki olumsuz etkisi ve beş suç ortağının gözaltı sırasında kötü muamele görmüş olmaları nedeniyle bu sanıkların verdikleri ifadelerin kanıt olarak kullanılmayacağı hususları göz önünde bulundurularak, başvuru ve diğer sanıkların kolluk aşamasında alınan beyanlarının delil olarak değerlendirilmediğini belirtmiş, dosyada bulunan eylem evrakları, arama ve yakalama tutanakları, arama sonucunda ele geçirilen silahlar ve patlayıcı maddeler, sahte kimlikler ve örgütsel dokümanlar, ekspertiz raporları, mağdur beyanları ve teşhis tutanakları ile doğrulanan fiiller dikkate alınarak, başvuru ile diğer sanıkların, kolluk beyanları dışındaki diğer delillerle cezalandırılmalarının mümkün ve zorunlu olduğu gerekçesiyle yargılamanın yenilenmesine konu edilen 6/5/2003 tarihli hükmün onaylanmasına karar vermiştir.

35. Mahkeme, kararın gerekçesinde; başka dosya sanığı B.G.'nin, 13/12/1995 tarihinde Tokat ili Turhal ilçesinde bulunan tek el deposunun silahla soyulması eyleminin istihbaratının başvuru tarafından yapıldığını, bu sırada başvuru yanında silah bulunmadığını, başvuru örgütün merkez komitesi üyesi olduğunu, yine başka dosya sanığı İ.K.'nin, başvuru örgütün askeri ve siyasi kamplar düzenleyeceğinden bahsettiğini, başka dosya sanığı A.Y.'nin de başvuru örgütün üst sorumlusu olduğunu beyan ettiklerini belirtmiştir.

36. Mahkemece, başvuru ve diğer sanıklar hakkında AİHM'in ihlal kararları dikkate alınarak ve başvuru ile aynı dosyadaki diğer sanıkların kolluk aşamasındaki beyanları delil olarak kabul edilmeyerek diğer delillerin değerlendirildiği; 9/1/1996 tarihinde İstanbul Elektrik Tren Tramvay İşletmesine (İ.E.T.T) ait otobüsün yakılması eyleminin, başka dosya sanığı E.K. ve U.B.'nin kolluk beyanları, eylem evrakı, olay yeri tespit tutanaklarına göre sanıklar E.A. ve E.Ç.'nin içinde bulunduğu grup tarafından işlendiği ve başvuru örgütün merkez komitesi üyesi olması nedeniyle bu fiilin başvuru açısından da sabit ve vahim kabul edildiği; yine Küçükçekmece ilçesinde bulunan bir siyasi parti teşkilatına ait lokalin silahla taranması ve bombalanması eyleminin başvuru zora dayalı olduğuna ilişkin delil bulunmayan 12/5/1996 tarihli kolluk beyanı, eylem evrakı ve diğer belgelerden sanık E.A.'nın da içerisinde bulunduğu kişiler tarafından işlendiği ve başvuru örgütün merkez komitesi üyesi olması nedeniyle bu fiilin başvuru açısından da sabit ve vahim kabul edildiği; Bağcılar ilçesinde bulunan bir siyasi partiye ait seçim bürosunun bombalanması, Bakırköy ilçesinde bulunan bir bankaya bomba konulması, Bağcılar ilçesinde bulunan bir vakfa bomba konulması, dört farklı marketten para gaspı, bir şahıstan para gasp edilmesi fiillerinin, şikayetçilerin ve tanıkların beyanlarına göre sanıklar E.A. ve S.Ö.'nün içerisinde bulunduğu kişiler tarafından işlendiği ve başvuru örgütün merkez komitesi üyesi olması nedeniyle bu fiillerin başvuru açısından da sabit ve vahim kabul edildiği; Maslak semtinde bulunan halk pazarı önünde örgüt imzalı pankart asma, molotof kokteyli atma, korsan gösteri yapma eylemleriyle Ümraniye ilçesinde bulunan bir spor kulübüne ve bir bankanın bankamatğine bomba konulması, bir eğlence salonuna benzin dökülerek yakılması eylemlerinin başka dosya sanıkları E.K., Ö.Ö., C.B., U.B. ve O.K.'nin zora dayalı olmayan kolluk beyanlarına göre sanık E.Ç.'nin de içerisinde bulunduğu kişiler tarafından işlendiği ve başvuru örgütün merkez komitesi üyesi olması nedeniyle bu fiillerin başvuru açısından da sabit ve vahim kabul edildiği; sonuç olarak başvuru ile diğer sanıklar E.A., E.Ç. ve S.Ö.'nün üyesi oldukları yasa dışı silahlı terör örgütünün Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nı cebir ve şiddet kullanarak değiştirme amacına yönelik vahamet arz eden olayları gerçekleştirdikleri, sanıkların sübutu kabul olunan eylemlerinin, amaç suçun işlenmesi doğrultusundaki örgütsel bağlılık ile ülke

genelindeki organik bütünlüğüne göre amacı gerçekleştirmeye tehlikesi yaratılabilecek nitelikte olduğu belirlenerek, 765 sayılı Kanun'un 146. maddesinin birinci fıkrası uyarınca sanıkların kolluk beyanları dışındaki deliller ile cezalandırılmalarının mümkün ve zorunlu bulunduğu anlaşılması karşısında İstanbul 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 6/5/2003 tarihli kararının düzeltilerek onaylanmasına karar verildiği anlaşılmıştır.

37. Temyiz üzerine, Yargıtay 9. Ceza Dairesi, duruşmalı yaptığı temyiz incelemesi sonunda 30/6/2014 tarihli ilâmiyla, AİHM'in kararlarında gösterilen ve Sözleşme'nin 3. ve 6. maddeleri kapsamında kalan ihlal nedenleri de nazara alınarak, Mahkemece duruşma açılmak suretiyle yapılan yargılamada; müdafileri huzurunda sanıkların savunmalarının alındığı, AİHM'in ihlal kararları doğrultusunda delillerin kabul edilebilirliği hususunun tartışılarak, sanıkların müdafilerinin yokluğunda alınan kolluk aşamasındaki beyanları ve sadece bu beyanlar doğrultusunda kabul edilen eylemlerin hükümden çıkarıldığı belirtilerek, yapılan yargılamaya ve toplanan delillere göre, hükümlülerin suçunun sübutu kabul, olay niteliğine ve kovuşturma sonuçlarına uygun şekilde vasfı tayin edilmiş, savunmaları inandırıcı şekilde reddedilmiş ve incelenen dosyaya göre verilen hükümden bir isabetsizlik görülmemiş olduğundan hükmün onanmasına karar verilmiştir.

38. Mahkemece, başvuru ile diğer sanıkların kolluk aşamasında verdikleri beyanların delil olarak kabul edilmediğinin kararda açıkça gösterildiği, AİHM'in ihlal kararı verdiği hususların değerlendirildiği, dosyada bulunan diğer belge ve deliller dikkate alınarak başvuru hakkında mahkûmiyet kararı verildiği belirlenmiştir.

39. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucağın iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

40. Başvurucağın, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafca sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

41. Açıklanan nedenlerle, başvurucağın tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurucağın bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Gerekçeli Karar Hakkının İhlali İddiası

42. Başvurucağın, yeniden yargılama sonunda verilen karar ile Yargıtay onama kararının gerekçesiz olduğunu ileri sürmüştür.

43. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

44. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve

özümlüklerden gereken şekilde yararlanmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

45. Derece mahkemeleri, kendisine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değildir. Ancak ileri sürülen iddialardan biri kabul edildiğinde davanın sonucuna etkili olması halinde, mahkeme bu hususa belirli ve açık bir yanıt vermek zorunda olabilir. Böyle bir durumda dahi ileri sürülen iddiaların zımnen reddi yeterli olabilir (B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56).

46. Öte yandan, temyiz mercilerinin yargılamayı yapan mahkemenin kararına katılmaları halinde, bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararlarına yansıtmaları yeterlidir. Burada önemli olan husus, temyiz merciinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 57).

47. Somut olayda yeniden yargılama yapan İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi, AİHM kararı doğrultusunda, başvuru ve diğer sanıkların kolluk aşamasında alınan beyanlarının delil olarak değerlendirilmediğini belirterek, dosyada bulunan diğer delil ve belgelere dayanarak, başvuru ile diğer sanıkların, kolluk beyanları dışındaki diğer delillerle cezalandırılmalarının mümkün ve zorunlu olduğu gerekçesiyle yargılamanın yenilenmesine konu edilen 6/5/2003 tarihli hükmün onaylanmasına karar vermiştir (bkz. §§ 34-36). Temyiz üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesince, Mahkemece verilen kararın gerekçesine atıf yapılarak ve bu gerekçe aynen kabul edilerek hüküm onanmıştır (bkz. § 37). Dolayısıyla ilk derece mahkemesi ve Yargıtay kararlarının gerekçesiz olduğundan söz edilemez.

48. Açıklanan nedenlerle; gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "*açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

49. Başvuru, 19/7/2010 tarihli dilekçesi üzerine İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılamanın yenilenmesi davasının makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

50. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile AİHM kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı bir çok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, gerek Sözleşme'nin lafzî içeriğinde yer alan gerek AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği,

makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

51. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvuruçunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

52. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvuruçunun hakkında, "*anayasal düzeni zorla değiştirmeye teşebbüs etmek*" suçunu işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvuruçunun hakkında isnat olunan suç 765 sayılı mülga Kanun'un 146. maddesinin birinci fıkrasında hapis cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvuruçunun hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

53. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması ya da yeniden yargılama yapılması talebinde bulunma anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, başvuruçunun yeniden yargılama yapılması talebinde bulunduğu 19/7/2010 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih ise suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 14/5/2013 tarihli kararının Yargıtay 9. Ceza Dairesince onandığı 30/6/2014 tarihidir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

54. Anayasa Mahkemesinin, derece mahkemelerinin yargılama sürelerine riayetlerine ilişkin yerel mevzuatı nasıl yorumladıklarını ve uyguladıklarını denetleme görevi bulunmamakta olup Mahkeme, davaların "*makul süre*" içerisinde tamamlanıp tamamlanmadığını tespit etmek amacıyla yargılama süresinin bütünü ele alarak, bu sürenin Anayasa'nın 36. maddesine uygun olup olmadığıyla sınırlı bir inceleme yapmaktadır.

55. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

56. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvuruçunun, AİHM'in ihlal kararından sonra 19/7/2010 tarihinde, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesine başvurarak yargılamanın yenilenmesini talep ettiği, başvuruçunun talebi üzerine açılan dava dosyası ile üç sanığın açtığı yargılamanın yenilenmesi dava dosyalarının birleştirildiği, duruşma açılarak yargılama yapıldığı, başvuruçunun ve diğer sanıkların kolluk aşamasında alınan beyanları delil olarak değerlendirilmeyerek, diğer deliller göz önünde bulundurulmak suretiyle 14/5/2013 tarihinde, 6/5/2003 tarihli mahkûmiyet kararının onaylanmasına karar

verildiği, temyiz üzerine, Yargıtay 9. Ceza dairesince 30/6/2014 tarihinde hükmün onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır.

57. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

58. Somut olayda, başvuruya konu yargılamanın yenilenmesi davasında yargılama, temyiz safhasıyla birlikte toplam üç yıl on bir ay on bir gün sürmüştür. İki dereceli bir yargılamada, İlk Derece Mahkemesi ve Yargıtayda geçen süreler dikkate alındığında, toplam üç yıl on bir ay on bir gün devam eden yargılamanın, makul sürede tamamlandığı ve başvurucunun haklarını ihlal edecek şekilde gecikme olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

59. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun makul süreyi aştığını ileri sürdüğü yargılamanın uzunluğu konusunda açık ve görünür bir ihlal saptanmadığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "*açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının "*açıkça dayanaktan yoksun olması*",

2. Gereğeli karar hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının "*açıkça dayanaktan yoksun olması*",

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının "*açıkça dayanaktan yoksun olması*"

nedenleriyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,**

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerine bırakılmasına,

11/3/2015 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Serruh KALELİ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN